

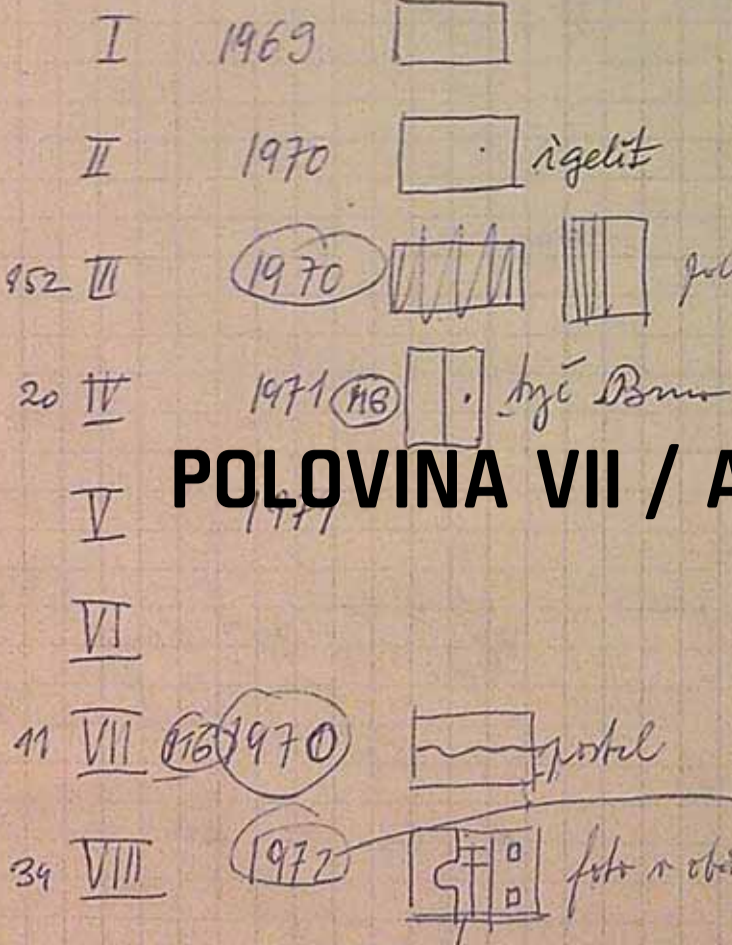
JAN SVOBODA

POLOVINA VII / A HALF VII / HÄLFTE VII

1970

GALERIE VÝTVARNÉHO UMĚNÍ V CHEBU

11. 10.–30. 12. 2012
VERNISAŽ 10. 10. 2012, 17.00

V práci českého fotografa Jana Svobody (1934–1990) se od konce šedesátých let začal objevovat tehdy zcela světebný způsob práce v uzavřených cyklech, jejichž číslování ukazuje na soustavný analytický přístup. Na příkladu jednoho díla z cyklu Polovina a jeho variací se snaží tato komorní expozice ukázat způsob Svobodova uvažování, kterým výrazně předběhl svoji dobu. Ojedinelá velkoformátová zvětšenina díla Polovina VII ukazuje Svobodovy ambice emancipovat fotografii vůči malířství a sochařství. Ve svých dílech Svoboda často řeší elementární otázky kompozice, prostoru a iluze, které základním způsobem definují fotografický obraz a jimiž se zabývali i jeho tehdejší přátelé Stanislav Kolíbal a Zdeněk Palcr.

Cyklos Polovina, který patří k méně rozsáhlým (viz nákres), můžeme považovat za elementární příklad Svobodova zkoumání vztahu kompozice a prostoru. Hledáním ideálního rozdělení obrazového plánu, k němuž hledal paralely u svých malířských vzorů (Cézanne, Picasso, Špála, Kubišta a další), tak Svoboda vlastně dával na odív svůj sofistikovaný přístup k ploše fotografie, v níž se z fotografické transformace skutečnosti stává jakási zenové či filosofické cvičení.

Přeložené prostěradlo na Polovině VII nese na jedné straně poselství řádu, který je stroze geometrický, na druhé straně ale symbolizuje dvě poloviny jednoho lože a z nich odvozený protiklad mužského a ženského principu. Stejně jako u mnoha jiných Svobodových fotografií tu nalézáme prostor, který je přiznaně iluzivní, na jedné straně podléhající racionálnímu dvojrozměrnému rozvrhu, na straně druhé prolamujícím se do snové skutečnosti, umocněné olbřímým formátem pozitivu.

Další dvě menší fotografie z téhož cyklu ukazují ještě jednodušší a více geometrické řešení téhož problému, blíží se tehdejší konstruktivní abstrakci. Některé fotografie z cyklu jsou však prozatím neznámé. Vzhledem k odstupu od smrti autora a jeho významu pro českou fotografii i výtvarné umění obecně je nepochybně načase zabývat se jak důkladnou rekonstrukcí jeho díla, tak i jeho novou interpretací v mezinárodním měřítku.

Pavel Vančát

In the mature work of Czech photographer Jan Svoboda (1934–1990) beginning at the end of the 1960s there appeared a completely unique way of working in closed cycles, the numbering of which shows a systematic analytical approach. With the example of one work from the cycle Half and its variations, this intimate exhibition tries to show the method of Svoboda's thought, which was distinctively ahead of its time. The unique large-format print of the work Half VII shows Svoboda's ambitions to emancipate photography in a direction towards painting and sculpture. In his work Svoboda often dealt with basic questions of composition, space and illusion, which profoundly define the photographic image. A similar approach can be seen in the work of his friends and contemporaries (Stanislav Kolíbal, Zdeněk Palcr).

The cycle Half, which is one of the less extensive ones (see the outline), can be considered as an elementary example of Svoboda's investigation of the relationship between composition and space. By seeking the ideal division of the pictorial plane, for which he was looking for parallels in painting (Cézanne, Picasso, Špála, Kubišta et al.), Svoboda was displaying his sophisticated attitude to the surface of the photograph, in which the photographic transformation of reality becomes a kind of zen or philosophical exercise.

On the one hand, the folded sheet in the photograph Half VII represents a strictly geometrical order, on the other hand it symbolizes two halves of one bed and the inferred opposition of the male and female principle. As with many of Svoboda's other photographs, we can find here a space which is clearly illusory, both subordinate to a rational two-dimensional pattern and breaking into a dream-space, intensified by the enormous format of the print.

The other two smaller photographs from the same cycle show even more simple and geometrical solutions to the same problem, coming close to constructivist abstraction. Some photographs from the series are still unknown. Considering the artist passed away some time ago and his importance for Czech photography and the visual arts, it's high time to make a detailed reconstruction of his work and consider its new interpretation from an international perspective.

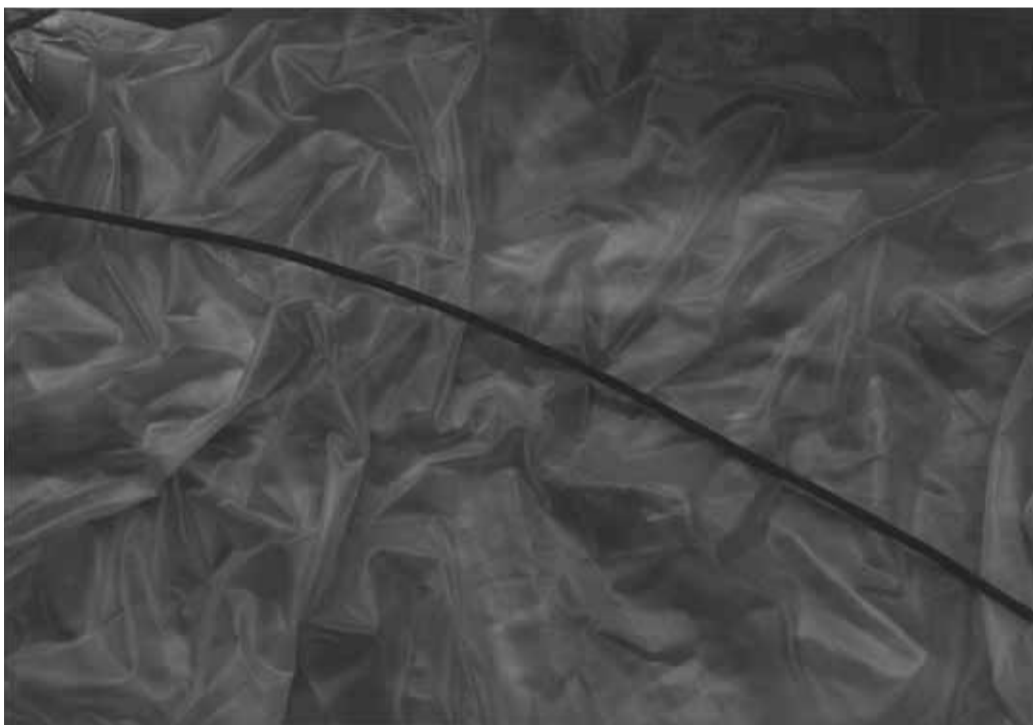
Pavel Vančát

In der Arbeit des tschechischen Fotografen Jan Svoboda (1934–1990) begann sich seit dem Ende der 60er Jahre eine zu jener Zeit völlig eigenständige Arbeitsweise in abgeschlossenen Zyklen abzuzeichnen, deren Nummerierung auf ein systematisch analytisches Prinzip hinweist. Anhand eines einzigen Werks aus dem Zyklus Hälfte sowie seiner Variationen versucht diese intime Ausstellung, das Verfahren von Svobodas Überlegungen aufzuzeigen, mit denen er seiner Zeit deutlich voraus war. Die isoliert großformatige Vergrößerung des Werks Hälfte VII zeigt seine Bemühung, die Fotografie gegenüber der Malerei und Bildhauerei zu emanzipieren. In seinen Arbeiten befasst er sich häufig mit elementaren Fragen der Komposition, des Raums und der Illusion, die in grundlegender Weise das fotografische Bild definieren und zugleich eng an die Arbeit seiner damaligen Freunde Stanislav Kolíbal und Zdeněk Palcr anknüpfen.

Der Zyklus Hälfte, der zu den weniger umfangreichen gehört (siehe Entwurf), kann als wesentliches Beispiel für Svobodas Untersuchung der Beziehung zwischen Komposition und Raum verstanden werden. Durch seine Suche nach der idealen Aufteilung des Bildplans – für die er Werke seiner Maler-Vorbilder (Cézanne, Picasso, Špála, Kubišta et al.) auf Parallelen hin überprüft hat – ist es Svoboda gelungen, seinen äußerst raffinierten Zugang zur fotografischen Fläche unter Beweis zu stellen, innerhalb derer die fotografische Transformation der Wirklichkeit zu einer Art von philosophischer oder Zen-Übung wird.

Das gefaltete Bettlaken auf der Fotografie Hälfte VII transportiert einerseits die Botschaft einer streng geometrischen Ordnung, steht andererseits jedoch für zwei Hälften ein und desselben Bettes und damit für den sich daraus ableitenden Gegensatz zwischen männlichem und weiblichem Prinzip. Wie bei zahlreichen Fotografien Svobodas finden wir auch hier einen Raum, der eindeutig illusorisch ist, der sowohl einem rational zweidimensionalen Gesetz gehorcht als auch den Durchbruch schafft hinüber in eine traumhafte Realität, was noch verstärkt wird durch das große Format der Abzüge. Zwei weitere, allerdings kleinere Fotografien aus demselben Zyklus zeigen eine noch einfachere, geometrischere Lösung desselben Problems, indem sie sich der damaligen konstruktivistischen Abstraktion annähern.

Pavel Vančát

Polovina II / A Half II / Hälfte II, 1970, sbírka M. Velffa, © Anna Svobodová

Jan Svoboda
* 27. 7. 1934 Bohuňovice u Olomouce / † 1. 1. 1990 Praha

Samostatné výstavy / Solo Exhibitions / Einzelausstellungen:
1968 Jan Svoboda: Fotografie, Galerie na Karlově náměstí, Praha (katalog Anna Fárová) • 1968 Jan Svoboda: Fotografie, Kabinet Jaromíra Funka, Brno (týž katalog) • 1969 Jan Svoboda: Fotografie, Galerie výtvarného umění, Ostrov nad Ohří (týž katalog) •

1969 Jan Svoboda: Fotografie, Šimova síň, Benešov (katalog Anna Fárová a Zdeněk Palán) • 1970 Jan Svoboda: Fotografie, Kabinet grafiky, Oblastní galerie, Olomouc (katalog Jaromír Zemina) • 1971 Jan Svoboda, Kino Družba, Brno (katalog Jaromír Zemina) • 1975 Jan Svoboda, Dům pánů z Kunštátu, Brno (katalog Antonín Dufek, úprava Anna Svobodová, instalace Milan Pítlach) • 1977 výstava v bytě Františka Provazníka, Praha (úvodní slovo Jiří Poláček) • 1978 Portret rzezbíarza: Jan Svoboda v pracovni rzezbíarza, Wrocławská Galeria Fotografii, Wrocław (katalog Jaromír Zemina) • 1979 Jan Svoboda, 13 fotografische Bilder, Galerie Print, Worpsswede (katalog K. H. Lambers a Antonín Dufek) • 1979 výstava v bytě Petra Rezka, Praha) • 1980 Fotograf v pracovni rzezbíarza, Łódzkie Towarzystwo Fotograficzne, Salon Fotografiki, Łódz (katalog Lech Lechowicz a Vladimíra Pštrosová) • 1982 The Photographers' Gallery, London (katalog Antonín Dufek) • 1982 The Museum of Modern Art, Oxford (týž katalog) • 1983 Komparace I. Fotografie Josefa Sudka a Jana Svobody, Galerie výtvarného umění v Roudnici nad Labem (katalog Zdeněk Kirschner) • 1986 Jan Svoboda: Są wspomnienia wspomnień, Foto-Medium-Art, Wrocław • 1986 Jan Svoboda: Fotografie, Malá galerie Československé státní spořitelny, Kladno • 1987 Výstavní síň Fotochemy, Praha • 1992 Galerie in der

Titulní strana / Title page / Titelseite: Poznámky Anny Svobodové k cyklu Polovina / Notes of Anna Svobodová on the cycle Half / Anmerkungen von Anna Svobodová zum Zyklus Hälfte

Brotfabrik, Berlin • 1994 O světle. Václav Boštík: Kresby, Jiří Seifert: Sochy, Jan Svoboda: Fotografie, Galerie U Bílého jednorozce, Klatovy (katalog Jaromír Zemina) • 1994 Jan Svoboda: Fotografie / Photographs, Pražákův palác, Moravská galerie v Brně, Brno • 1995 Jan Svoboda: Fotografie / Photographs, Uměleckoprůmyslové museum, Praha • 2000 České centrum fotografie, Praha • 2004 Jan Svoboda – rané dílo 1963–1968, Mesiac fotografie, Výstavná sieň Slovenského plynárenského priemyslu, Bratislava • 2006 Jan Svoboda: Z pozůstalosti, Ateliér Josefa Sudka, Praha (katalog Pavel Vančát) • 2006 Stanislav Kolíbal und Jan Svoboda, Galerie Storms, München • 2006 L'ombre de Jan Svoboda, Centre de photographie, Lectoure • 2006 La Galerie de La Filature, Mulhouse • 2011 Jan Svoboda (1934–1990), Ateliér Josefa Sudka, Praha (katalog Josef Moucha)

Literatura (výběr) / Selected Publications / Literatur (Auswahl):
Srp, Karel: Jan Svoboda: fotografie, Situace 7, Praha, Jazzová sekce Svazu hudebníků 1980. • Mrázková, Daniela & Remeš, Vladimír: Cesty československé fotografie, Praha, Mladá fronta 1989. • Balajka, Petr: Jan Svoboda, Praha, Odeon 1991 (další texty Jaromír Zemina a Josef Moucha). • Dufek, Antonín & Teplá, Jana: Jan Svoboda, Brno, Moravská galerie v Brně, 1994. • Stanisławski, Ryszard & Brockhaus, Christoph (eds.): Europa, Europa: Das Jahrhundert • der Avantgarde in Mittel- und Osteuropa, Bonn, Kunst- und Ausstellungshalle der • Bundesrepublik Deutschland 1994. • Vančát, Pavel: Jan Svoboda, Praha, Fototorst 2011

Zastoupení ve sbírkách / Collections / Sammlungen:
Bibliothèque nationale de France, Paris • Galerie Klatovy / Klenová • Moravská galerie v Brně • Muzeum universitaro de ciencias y arte, Mexico City • Muzeum narodowe, Wrocław • Muzeum sztuki, Łódz • Muzeum umění Olomouc • Národní galerie v Praze • Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích • Uměleckoprůmyslové museum, Praha • Východočeská galerie Pardubice

Jan Svoboda Polovina VII / A Half VII / Hälfte VII, 1970

Opus magnum
11. 10.–30. 12. 2012
Kurátor / Curator / Kurator: Pavel Vančát
Vernisáž 10. října, 17.00

Souběžné výstavy

Jiří David – Pro a proti, Velká galerie
Ondřej Kopal – Some[tajm], Malá galerie
Bojmir Hutta (1920–1987), výstava ve stálé expozici
Alžběta Skálová – Pampe a Šinka, Museum Café

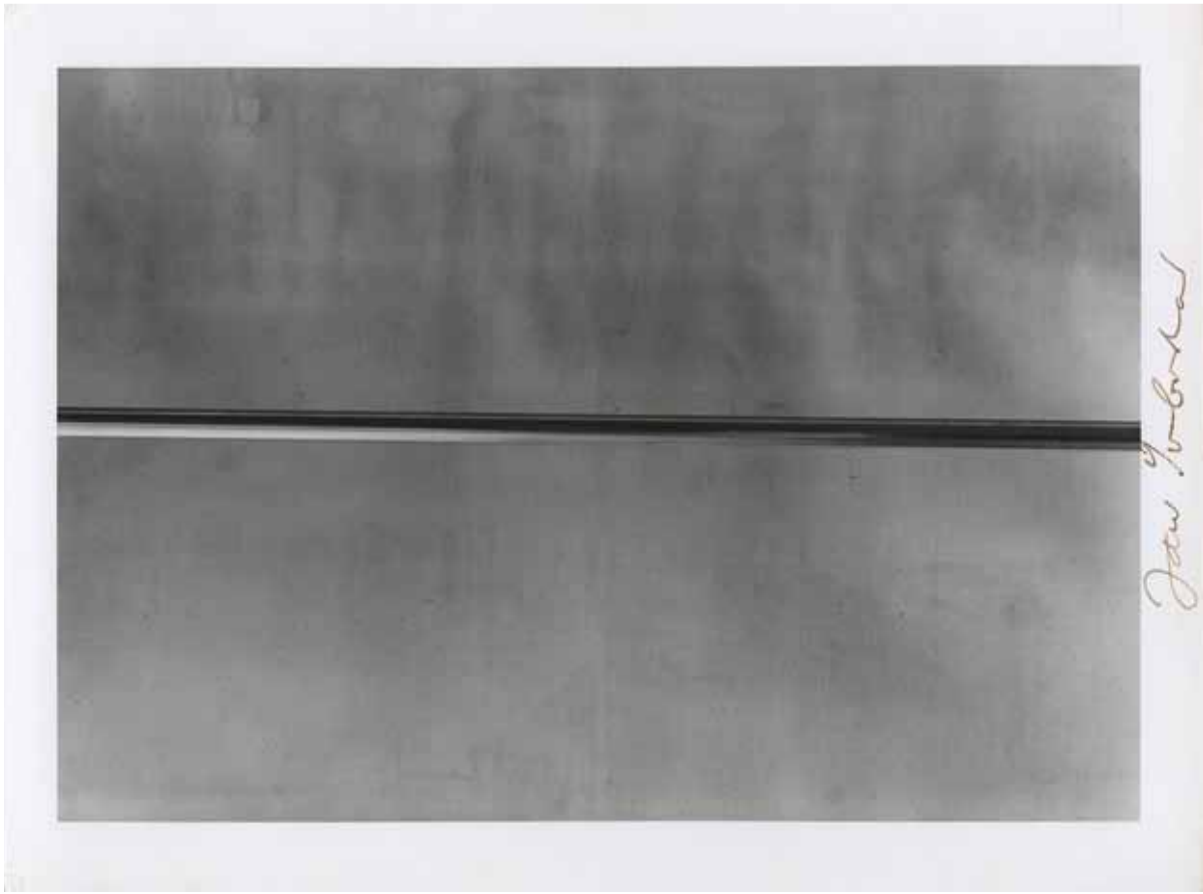
Galerie výtvarného umění v Chebu

příspěvková organizace Karlovarského kraje
náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 16, 350 02 Cheb
T: +420 354 422 450, F: +420 354 422 163,
info@gavu.cz, www.gavu.cz

Poděkování / Thanks to / Dank an: Anna Svobodová, Miroslav Velfl, Viktor Stoiov, RamyPasparty.cz

V roce 2012 vydala Galerie výtvarného umění v Chebu, grafika Kolář & Kutálek, tisk Dragon Press, s. r. o., náklad 700 ks.

Polovina VIII / A Half VIII / Hälfte VIII, 1971, sbírka M. Velfla, © Anna Svobodová

Polovina VII / A Half VII / Hälfte VII, 1970, 68 x 105 cm, sbírka M. Velfla, © Anna Svobodová